

Berenschot

TOPSECTOR ENERGIE
Empowering the new economy

Quickscan - Regionale Energie Strategie & Human Capital Agenda

Deze quickscan is uitgevoerd in opdracht van de Topsector Energie

Leeswijzer

Dit document heeft als doel om de aandacht die gegeven wordt aan de Human Capital Agenda (HCA) binnen de Regionale Energiestrategieën te analyseren. Er is gelet op de onderwerpen die binnen de HCA vallen zoals arbeidsmarkt, scholing, werkgelegenheid en kennisontwikkeling (zie slide 6 voor een uitgebreider overzicht). Dit document is een momentopname van de HCA elementen in de regio en gebaseerd op de huidige openbare Concept-RES documenten per regio. Het kan dus zijn dat er zaken gemist zijn die in de regio's wel plaatsvinden op het gebied van HCA maar niet terug te vinden waren in het Concept-RES document. Dit document kan als volgt gelezen worden:

- Slide 3 en 4 geven een introductie en overzicht van het RES-proces.
- Slide 5 bevat een quote die de relevantie aangeeft tussen de RES en arbeidsmarktbeleid.
- Slide 6 presenteert de aanpak van de quickscan.
- Slide 7 t/m 10 geven de feitelijke uitkomsten weer van de quickscan.
- Slide 11 en 12 bieden een analyse van de feitelijke uitkomsten.
- Slide 13 bevat de verwijzingen naar de concept-RES documenten en de HCA.

Inleiding RES

- Eén van de afspraken (uit het klimaatakkoord) is dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden:

In totaal tenminste 35 TWh hernieuwbare elektriciteit op land in 2030

- Naast de 35 TWh aan elektriciteit dient er ook gekeken te worden of warmtebronnen te gebruiken zijn zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Tevens is belangrijk om voor elektriciteit en warmte aan te geven waar er ruimte is en hoeveel? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar?
- Vanaf 1 oktober gaat het PBL met een team van verschillende onderzoekers aan de slag om alle 30 plannen te bestuderen. Zij doen dat vanuit 4 kijkrichtingen:

Kwantiteit

In hoeverre gaan de 30 regio's erin slagen om gezamenlijk in 2030 ten minste 35 terawattuur hernieuwbare elektriciteit op te wekken uit windenergie op land of grootschalige installaties met zonnepanelen?

Ruimtegebruik

Hoe wordt rekening gehouden met bestaande functies en waardering van ruimte en toekomstige ruimtelijke opgaven?

Energiesysteemefficiëntie

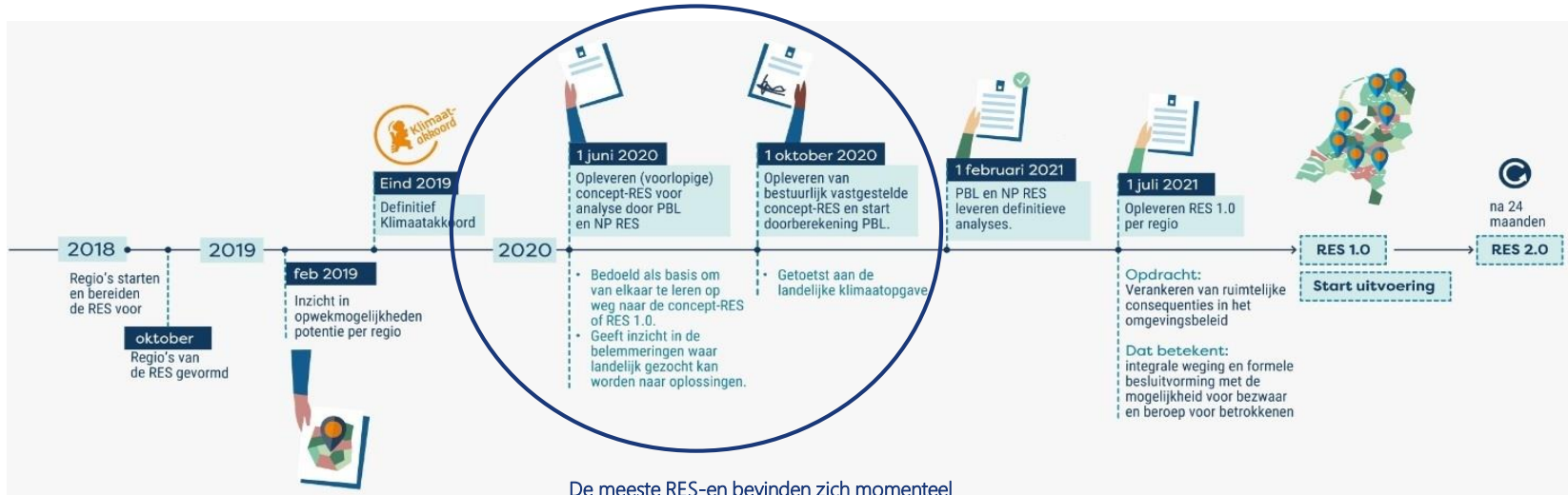
Wat is de impact van de regionale plannen op het energiesysteem en op de energie-infrastructuur?

Bestuurlijk draagvlak en maatschappelijke betrokkenheid

Hoe het zit met het bestuurlijk draagvlak voor en maatschappelijke betrokkenheid bij de totstandkoming van de RES'en?

Planning RES

- De doelen en plannen worden vastgelegd in 30 concept-RES'en
- Volgens de oorspronkelijke planning moesten de regio's uiterlijk 1 juni 2020 de bestuurlijk vastgestelde concept-RES indienen, maar die deadline is nu verschoven naar 1 oktober 2020.
- Deze dienen vervolgens voor de nieuwe datum van 1 juli 2021 omgezet te worden naar de RES 1.0. Van concept-RES naar RES 1.0

De meeste RES-en bevinden zich momenteel ergens in de fase tussen 1 juni en 1 oktober

"De Sociaal Economische Raad (SER) heeft in juni 2019 geadviseerd om de uitdagingen van de energietransitie op het gebied van proactief arbeidsmarktbeleid ook deels in te bedden in de RES-en. Dit wordt beschouwd als een oproep tot het benutten van kansen voor de toekomstige werkgelegenheid."

Bron: Regio Metropool Regio Eindhoven

Aanpak: scan van zoektermen per Concept-RES document

De linkertabel 'zoektermen' bevat de zoektermen waarmee de analyse is gestart om de aanwezigheid van Human Capital Agenda gerelateerde onderwerpen te zoeken. Dit is per Concept RES document gedaan.

Zoektermen
Human Capital
Learning community / communities / community
Arbeid / Arbeidsmarkt
Werkgelegenheid
Baan / banen
FTE
Onderwijs
School / Scholen / Scholing
Kennis / Kennisdeling / Kennisontwikkeling / kennisinstelling
MBO
HBO
Universiteit / Universiteiten

De rechertabel 'clustering' is ontstaan door overlappende thematiek te clusteren die in de Concept RES documenten regelmatig terugkeerden. Op de volgende slides worden de feitelijke uitkomsten per clustering weergegeven.

Clustering
Ontwikkeling van een Human Capital Agenda
Effecten op Werkgelegenheid
Arbeidsmarkt & Scholing
Betrokkenheid onderwijs en kennisinstellingen
Kennisontwikkeling- en deling (middels samenwerkingsverbanden, living labs, learning communities etc)

50% signaleert krapte gekwalificeerde krachten op arbeidsmarkt*

Cleantech Regio

"Het vinden van voldoende mensen om huidige werkzaamheden uit te voeren is al een uitdaging. De schaarste op de arbeidsmarkt voor technisch opgeleid personeel zorgt ervoor dat 1 monteur nu kan kiezen uit bijna 40 banen. Het opleiden van een allround monteur duurt gemiddeld 5 jaar."

Metropoolregio Eindhoven

"[Er is] voldoende budget [nodig] voor scholing van onder andere installateurs en uitvoeringscapaciteit bij netbeheerders, gemeenten, waterschappen, energiecoöperaties, woningbouwcorporaties, omgevingsdienst etc. In de RES 1.0 gaan wij dit vanuit de regio nader specificeren."

Noord-Holland Noord

"Van de provincies Noord-Holland en Flevoland in het kader van de HCA Klimaatopgave, is in de arbeidsmarktregio NHN al een convenant Arbeidsmarkt NHN gesloten. Deze moet leiden tot de benodigde andere benadering van arbeidsmarkt vraagstukken en herdefiniëring van de rol van overheid, onderwijs en bedrijfsleven."

Noord- en Midden Limburg

"Neem ook een uitgangspunt op over scholing en arbeidsmarkt. Als we met elkaar deze opgave willen realiseren zullen we afspraken moeten maken. We hebben namelijk de mensen nodig om de opgave te realiseren."

Noord-Holland Zuid

"Het tekort aan technisch personeel gaat zorgen voor vertragingen. Gericht arbeidsmarktbeleid kan het verschil maken, zowel op landelijk als regionaal niveau. Stimuleer dat mensen in uw regio enthousiast worden om de techniek in te gaan. Onderzoek mogelijkheden voor regionaal samenwerken aan Human Capital Agenda's voor (technische beroepen in) de energiesector."

Rotterdam Den Haag

"Door slim samen te werken met het onderwijs en bedrijfsleven kan de werkgelegenheid een flinke impuls krijgen. Vanuit de RES trekken we op met partners, vooral steden (die contacten hebben met opleidingsinstituten) en de MRDH."

West-Brabant

"We gaan de verdere samenwerking voor de periode na RES 1.0 uitwerken en besteden dan o.a. aandacht aan de mogelijke bijdrage van onderwijs en de behoefte aan arbeidskrachten."

Zeeland

"Er moet een programmamanager komen die voor Zeeland in kaart brengt wat nodig is, partijen bij elkaar krijgt, en die mandaat heeft om de transitie van de arbeidsmarkt in gang te zetten."

40% van de regio's benoemd werkgelegenheidseffecten*

Flevoland

"Tijdelijke werkgelegenheidseffecten door investeringen in de energietransitie (direct en indirect). Structurele werkgelegenheid in de exploitatiefase (direct en indirect)."

Foodvalley

"Windparken, zonnepanelen, warmtenetten en isolatiemaatregelen leveren naast investeringen ook werkgelegenheid op. Er zullen veel vaklieden nodig zijn voor de installatie en onderhoud van zon- of windenergie, de toepassing van energiebesparende maatregelen en de aanleg en het beheer van de energie-infrastructuur."

Groningen

"Wij verwachten dan ook de voordelen hiervan te behalen voor onze inwoners bijvoorbeeld als het gaat om de ontwikkeling van waterstof. Dit biedt werkgelegenheid in de regio en dat is zeer gewenst aangezien veel banen verdwijnen door het stopzetten van de gaswinning."

Noord-Oost Brabant

"Een andere vraag is hoe we de kans op meer innovatie en werkgelegenheid in de regio willen benutten?"

Hoeksche Waard

"We trachten gezamenlijke opgaven en kansen met een versnelling en verbreding tot uitvoering te brengen met als doel een positieve bijdrage te leveren aan de vitaliteit en versterking van de economische ontwikkeling van de regio en daarmee werkgelegenheid, de omgevingskwaliteit en het welzijn van de inwoners van de Hoeksche Waard."

Noord- en Midden Limburg

"Het is belangrijk om de energietransitie te 'framen' als een kans. Het biedt werkgelegenheid en er kunnen koppelingen worden gemaakt met sociale thema's die er spelen."

Noord-Holland Zuid

"In beginsel biedt de energietransitie uiteraard ook kansen voor mensen om een positie op de arbeidsmarkt te veroveren of hun positie te verbeteren. Dit kan het draagvlak voor de energietransitie juist versterken, waarbij wel de kanttekening past dat het onwaarschijnlijk is dat de energietransitie zal leiden tot een grote instroom van mensen die op dit moment niet deelnemen in het arbeidsproces. Over de omvang van de arbeidsmarkteffecten van de energietransitie valt nog weinig te zeggen."

10% Ontwikkelt een Human Capital Agenda

Flevoland

"Ondertussen werkt de provincie samen met gemeenten (en in de samenwerkingsverbanden MRA en Regio Zwolle) aan een brede, integrale Human Capital agenda. Deze ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd. Op dit moment is er een techniekpact afgesloten tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven, waarbij Human Capital op de agenda staat."

Noord-Holland Zuid (1)

"In het kader van de voorbereiding de HCA Klimaatopgave is aantal activiteiten ontplooid:

- Globaal is in kaart gebracht hoe de arbeidsmarktsituatie in onze regio is en zich zal ontwikkelen in relatie tot de klimaatopgave, alsmede wat de belangrijkste initiatieven zijn op dat terrein;*
- De noodzaak van een regionale HCA Klimaatopgave is in gesprekken en via een enquête getoetst bij allerlei stakeholders en er is gepeild hoe zij hun rol daarbij zagen;*
- Met de programmamanagers van RES-sen zijn gesprekken gevoerd en zijn afspraken gemaakt over hoe de voorbereiding van de HCA Klimaatopgave input kan gaan leveren voor deze RES-sen;*
- Er is een aantal inhoudelijke events georganiseerd (stakeholdersmeetings, presentaties, diner pensant) over deze thematiek met relevante stakeholders."*

Noord-Holland Zuid (2)

"Over de omvang van de arbeidsmarkteffecten van de energietransitie valt nog weinig te zeggen. Duidelijk lijkt in ieder geval dat de energietransitie per saldo leidt tot:

- Een toenemende vraag naar arbeid (en daarmee de spanningen op de arbeidsmarkt in de MRA de komende jaren vergroot).*
- Verschuivingen tussen en binnen sectoren.*
- Verschuivingen in de gevraagde kennis en skills."*

Noord-Holland Noord

"De HCA moet gaan fungeren als learning community en moet versnippering van gesprekken en kennis voorkomen. Daarnaast wordt ook het ontwikkelen van schaalbare oplossingen via de HCA bevordert en kan de HCA bijdragen aan het voorkomen van ongewenste concurrentie tussen ROC's en PPS'en. Met de focus op skills kan sneller op de veranderingen op de arbeidsmarkt, als gevolg van de energietransitie, gereageerd worden dan wanneer de focus op diploma's ligt. Het lopende programma House of Skills heeft daarvoor al een stevige basis gelegd."

Kennisdeling- en ontwikkeling

47%

Benoemd dat er kennisontwikkeling- en deling plaatsvindt middels samenwerkingsverbanden

Zie tabel rechts voor voorbeelden die benoemd worden in de Concept-RES

37%

Heeft onderwijs en kennisinstellingen betrokken

Arnhem Nijmegen, Cleantech Regio (ook mbo en hbo), Flevoland, Groningen, Hart van Brabant, Holland-Rijnland, Rotterdam-Den Haag, Twente, West-Brabant, Zeeland (ook mbo en hbo)

Regio	Samenwerkingsverband die benoemd worden
Flevoland	Kennisdelingsbijeenkomsten
Foodvalley	Triple helix samenwerkingsverband
Fruitedelta Rivierenland	Regionale samenwerkingsagenda
Goeree-Overflakkee	Ambitie dé proeftuin voor de energietransitie
Groningen	Aanwezige kennis gas
Hart van Brabant	Samenwerkingsdagen
Hoeksche Waard	Top landbouwgebied van oudsher
Holland-Rijnland	WarmingUp! Programma
Metropoolregio Eindhoven	Brainport Eindhoven, regio als living lab
Noord-Holland Noord	TerraTechnica, Dudok XP, leerwerkplek Duurzame Energie
Noord-Holland Zuid	HCA moet gaan fungeren als Learning Community
Noord-Oost Brabant	Agrifood Capital
Twente	Diverse waterstof pilots in consortias
Zeeland	Zeeland-connect, Campus Zeeland, Living labs zero-emission schepen, Satelietlabs, Living Labs en Skills

Analysepunten RES met het oog op de Human Capital Agenda

1

Concrete aanpakken voor het tekort van gekwalificeerd personeel krijgt nog beperkte aandacht in de Concept-RES
In de helft van de concept RES-en wordt er aangegeven dat een tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten een zeer belangrijk aandachtspunt is voor de voortgang van de energietransitie. Een aantal RES-en benoemd de ontwikkeling van een HCA. Maar voor het grootste deel van de Concept-RES'en komt niet concreet terug hoe men dit issue gaat aanpakken, behalve uitspraken dat richting RES 1.0 (oplevering 1 juni 2021) hier meer rekening mee gehouden gaat worden. Uitvoering van de RES-en zullen voornamelijk starten in de periode juni 2021 – 2023 richting RES 2.0. In deze periode is het dus van belang al een antwoord te hebben op de verwachte tekorten in de arbeidsmarkt.

2

Werkgelegenheid, arbeidsmarkt, scholing en kennisontwikkeling gaat over regiogrenzen heen

De elementen en uitdagingen op het gebied van HCA beperken zich niet tot de regio, terwijl de RES-en een geografische afbakening kennen. Een aantal regio's benoemen dat zij interregionaal opereren op HCA zoals Flevoland, Noord-Holland Zuid- en Noord. Mogelijk doen de andere regio's dit ook al maar dat wordt niet sterk benoemd in de Concept-RES. Tevens zal er een hoge 'gelijktijdigheid' naar de vraag van vergelijkbare kwalificaties in de arbeidsmarkt (zie punt 1) optreden aangezien het maken van plannen voor alle regio's parallel loopt in de tijd. Ook dit is een reden om interregionaal afstemming te zoeken.

3

Effecten van de concept-RES op werkgelegenheid zijn nog lastig te bepalen

De regio's spreken in de Concept-RES'en over kansen voor werkgelegenheid die tijdelijk of structureel ontstaat door de plannen voor het van bestaande technieken voor duurzame opwek. Het is niet duidelijk of dit de bestaande werkgelegenheid vervangt of juist netto nieuwe banen creëert. Hetzelfde gaat op voor opkomende Innovaties.

Analysepunten RES met het oog op de Human Capital Agenda

4

Het instrument Learning Communities kan - maar hoeft niet - een aanvulling zijn op bestaande samenwerkingsverbanden

Learning communities is een instrument dat centraal staat in de HCA. Echter, dit instrument komt in haar letterlijke termen weinig terug in de Concept-RES'en. De regio's ontwikkelen en delen al kennis via een aantal diverse samenwerkingsverbanden. De vraag is of de regio's bekend zijn met (elementen) van dit instrument en daar ook de voordelen van zien. Mogelijk wordt het al ingezet, maar op een ander schaalniveau waardoor het instrument regio overstijgend wordt ingezet.

Verwijzingen

Brongebruik

- Concept RES documenten per regio
<https://www.regionale-energiestrategie.nl/bibliotheek/res++media/1571136.aspx?t=Concept+RES+per+regio>

Extra verwijzingen

- Website Human Capital Agenda van de Topsector Energie
<https://www.topsectorenergie.nl/human-capital-agenda>
- Human Capital Agenda TSE – Vooruitblik 2020
<https://www.topsectorenergie.nl/sites/default/files/uploads/Algemeen/Human%20Capital%20Agenda%20Vooruitblik%202020.pdf>

Berenschot

www.berenschot.nl

 /berenschot

TOPSECTOR ENERGIE

Empowering the new economy